

דום לה' והתחולל לו

דברי התעוררות מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

קודם אמירת תהלים ביום ל"ג בעומר תשפ"א בעת כינוס אנ"ש בעיר נהריה יצ"ו, למחרת האסון הנורא בעלותם השמימה של מ"ה נשמות יקרות בעת עלות המוקד בהר הקודש מירון.

מתכנסים אנו עתה יחד לאמירת תהלים, זכורני כשנתאספנו אשתקד בל"ג בעומר לומר תהלים בצוותא בבית המדרש אחר שנבצר מאיתנו לעלות לציון הרשב"י עקב המצב הקשה ששרר אז, אמרתי שהרי רשב"י חפץ שיבואו לשמוח עמו בהילולא דיליה, ובאם נסתובב שאין הציבור יכול להגיע לציונו הק' ודאי מגיע רשב"י לציבור, וכן הוא עתה כאשר מתכנסים אנו כאן לאמירת תהלים מחמת שנמנע מאיתנו להגיע לציון, ובפרט שאמרו צדיקים שכאשר נוסע האדם לצדיק, אזי מעת שנוגע בידית הדלת כדי לצאת לדרכו מרגיש הצדיק בזה ומלווה אותו בדרכו, ואם כן כאשר יצאנו לדרך בכונה להגיע לציון הק' במירון, ודאי נמצאים אנו עתה עם רשב"י במקום זה, ויש להאמין באמונה שלמה ובבהירות עצומה שעתה נסענו לרשב"י ונמצאים אנו אצלו.

לשמחה מה זו עושה

האמת שהשמחה בזמן זה נראית כדברי הכתוב (קהלת ב, ב) לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זו עושה, כי אמנם יום זה הוא יום שמחה, כאשר רשב"י מבקש שיבואו לשמוח בשמחתו, וכדאיתא בספח"ק שבדרך כלל יום הסתלקות הצדיק הוא יום תענית וכדו', אבל יום הסתלקות רשב"י הוא יום שמחה ומתמקטים בו כל הדינים, ואף שימי הספירה הם ימי דין וספירת הוד שבהוד מורה על תוקף הדין, נמתק הכל בכח רשב"י, ואף תלמידי ר' עקיבא שהיתה עליהם גזירה פסקו מלמות ביום זה, כי כל הדינים נמתקים בשרשם ונעשה הכל חסדים בשמחת רשב"י, ועתה כאשר אירע מה שאירע נעשתה השמחה לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זו עושה.

אמנם יש לדעת שהמהלך הנכון בזמן שכזה - שלא נדע, הוא כפי ששמעתי מאבי ז"ל בשם הרב מבריסק ז"ל דאיתא במדרש (בר"ר נז, ח) אמר רבי אחא - אחר עקידת יצחק, התחיל אברהם תמה אין הדברים הללו אלא דברים של תימה, אתמול אמרת (בראשית כא, יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, חזרת ואמרת (שם כב, ב) קח נא את בנך, ועכשיו אתה אומר לי (שם כב, יב) אל תשלח ידך אל הנער, אתמלא, אמר לו הקב"ה אברהם לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה (תהלים פט, לה) כשאמרתי לך קח נא את בנך לא אמרתי שחטאו אלא והעלהו, לשם חיבה אמרתי לך, אסיקתה וקיימת דברי ועתה אחתיניה.

הקשה הרב מבריסק מדוע המתין אברהם אבינו מלשאל עד אשר נאמר לו אל תשלח ידך אל הנער, הלא היה לו לשאול מיד כשנאמר לו קח נא את בנך, אשר הוא סותר לכאורה לאשר נאמר לו כי ביצחק יקרא לך זרע.

וביאר שאחד מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הוא וכאן שני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם, נמצא שבשעה שיש רק שני כתובים לא ניתן לנו האופן לדורשם, אף שאיננו מבינים כיצד מתיישבים שניהם, רק אחר שיש כתוב שלישי דורשים סתירת שני הכתובים על ידי הכתוב השלישי המכריע, ולכן כאשר נאמר לאברהם והעלהו שם לעולה לא שאל להשם יתברך כיצד יתיישב כתוב זה עם הכתוב כי ביצחק יקרא לך זרע, כיון שעתה יש רק שני כתובים, ממילא אף שאין מבינים אין שואלים כלום, כי ודאי דבר ה' אמת וקיים ואין כאן סתירה כלל, ואין לנו לשאול במה שלא ניתן לנו הרשות לדורש.

אמנם אחר שנאמר לו אל תשלח ידך אל הנער שאל להשם יתברך לבאר לו הכתובים, כיון שעתה כבר יש שלושה כתובים אשר ניתן לדורשם לפי המדות שהתורה נדרשת בהן, ולכן הקשה כיצד נתיישב סתירת שני הכתובים על ידי הכתוב השלישי, כי לכאורה הכתוב אל תשלח נתיישב עם הכתוב כי ביצחק יקרא לך זרע וסותר לכתוב והעלהו שם לעולה, והכיצד הוא מכריע ביניהם, אמר לו הקב"ה שמתחלה לא אמר לו שחטאו אלא והעלהו, ובזה מכריע הכתוב השלישי אל תשלח ידך אל הנער שאין שני הכתובים מכחישים זה את זה.

שתוק כך עלה במחשבה

בדרך זו יש לדעת שיש מצבים אשר לא ניתן לנו האופן לדורשם ולהשיגם, וזמנים אלו הם בבחי' וידום אהרן (ויקרא יג, ג), כאשר ההנהגה באותו זמן היא בחי' שתיקה השייך למקום גבוה מאד ואינו מושג בשכל אנושי, הנהגה השייכת למחשבה קדומה שקודם הבריאה, כדאיתא בחז"ל (מנחות כט:): בשעה שעלה משה למרום ראה את ר' עקיבא שהיה קושר כתרי אותיות ובקש שתניתן התורה על ידו וכו', אמר משה להקב"ה הראיתני תורתו הראני שכרו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו רבש"ע זו תורה וזו שכרה, וכן טענו מלאכי השרת בשעה שסרקו בשרו של ר"ע (ברכות סא:), אמר לו הקב"ה שתוק כך עלה במחשבה לפני.

ביארו בספה"ק (של"ה בראשית תר"א ג) שאמרו חז"ל (ב"ר יב, טו) בתחלה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין וכו', וכל הנהגה שנוהג הקב"ה בבריאה נשתלשל מבחי' עליונות, ופעמים שנוהג הקב"ה בהנהגה שמשלשלת מבחי' מחשבה זו שקודם הבריאה, ולכן אצל בני אדם הנמצאים כאן בעוה"ז הנהגה זו היא למעלה מהשגה ולמעלה מטעם ודעת, וזהו שאמר הקב"ה למשה שתוק כך עלה במחשבה לפני, כי בעת הזאת הדבר היחיד שיש לעשות הוא שתוק - וידום. ובספה"ק (ע"י אמרי פנחס רכ"ז) איתא שיום ל"ג בעומר הוא יום שמחה כי נעשה בו המתקן בשורש למעלה על ידי שהיה רשב"י תלמיד של ר"ע.

וכן עתה עומדים אנחנו במצב של שני כתובים המכחישים זה את זה, כאשר מחד גיסא חפץ הקב"ה שישמחו ישראל בשמחת רשב"י, אשר שמחה זו היא שמחה פנימית - שמחה עליונה שאינה מוגבלת בשום ענין בעולם, ומאידך הוא זמן אשר לשחוק אמרתי מהולל, כאשר אירע דבר כזה אשר הוא כאב לכל אחד שיש לו שייכות כלשהו בלבד לבני ישראל, דבר שכמעט אי אפשר להכילו, אבל ההנהגה הנכונה היא - שתוק כך עלה במחשבה לפני, ואיננו מקשים מאומה למרות שאיננו מבינים.

בכמה ספרי דרוש הביאו בשם המדרש על הפסוק וידום אהרן, מה היה לו לומר וביום השמיני ימול בשר ערלתו (ויקרא יב, ג), וביארו בזה דאיתא בחז"ל (נדה לא:) מה טעם מילה לשמונה, כדי שלא יהיו הכל שמחים ואביו ואמו עצבים, ולכן כאשר מתו נדב ואביהוא היה אהרן יכול לטעון ולומר הלא כתיב וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ומדוע כאשר הכל שמחים בחנוכה המשכן נתערבבה שמחתו במיתת בניו, אמנם וידום אהרן ולא הקשה מאומה.

וכן עתה כאשר שני כתובים מכחישים זה את זה - הוא זמן של וידום, וכל זמן שאין כתוב השלישי המכריע ביניהם אין אנו מקשים מאומה, בבחי' שתוק כך עלה במחשבה לפני, ואין לנו אלא לצפות להשם יתברך - רשב"ע הלא אתה חפץ שנשמח בשמחת רשב"י, ואתה הוא שעשית את כל מה שאירע אתמול - מלך ממית ומחיה, כל מה שאירע - מידך הכל, ועתה איננו מבינים ואיננו מקשים מאומה, אבל מצפים אנחנו כבר לכתוב השלישי, שנוכל לשמוח בשלמות השמחה - ישמח ישראל בעושייו (תהלים קמט, ב), כדאיתא במדרש (ויק"ר כ, ב) שמח לא נאמר אלא ישמח, כי ככל שיש שמחה בזמן הזה עדיין אין זו שמחה בשלמות כאשר עדיין לא זכינו לגאולה השלמה, אשר אז יהא ישמח ישראל בעושייו בשלמות השמחה, והשמחה בזמן הזה אינה אלא מטעמת מעין השמחה דלעתיד.

והננו מצפים להשם יתברך ומבקשים - רשב"ע עתה יש שני כתובים המכחישים, אנא הבא לנו כבר את הכתוב השלישי, שיבוא כבר הזמן דלעתיד שבו יהא כולו הטוב והמטיב (פסחים ג), ויראו שכל מה שהיה נראה כחשכות לא היה אלא כיסוי לאור שבתוכו, כדאיתא בדגל (פר' פנחס) שככל שהחושך גדול יותר סימן הוא על האור הגדול שנסתר בתוכו, שמגודל האור אי אפשר להשיגו כאן בעוה"ז כי אם ע"י שמלוּבש בתוך החשכות, וכל זמן שלא זכינו לכתוב השלישי הננו שותקים ומקיימים רצונו יתברך בביטול גמור, הננו ממשיכים לשמוח בשמחת רשב"י בשלמות השמחה אשר ניתן לשמוח עתה, ובפרט שמיום ההילולא נכנסים לשבת קודש ואמרו חז"ל (ספרי בהעלותך פ"ע עז) וביום שמחתכם אלו השבתות, לכן אנו שמחים בהשם יתברך - ישמח ישראל בעושייו, ואת כל התמיהות נשאיר לזמן אשר יבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.

לכו ונשובה אל ה'

והנה בתורה כתיב וכן נתבאר בדברי חז"ל שבעת צרה יש להתעורר בתשובה, ויש לידע שהעולם כיום הוא עולם שטחי מאד, וכאשר קורה דבר שכזה מיד זה מאזין לקו אחד וזה מקשיב לקו אחר, מי הם האשמים במה שאירע, והאם אירע זאת מסיבה כזו או אחרת, וכיצד יש לטפל בענין - חשבון כזה ואחר, אבל האמת שבעת הזאת יש רק לצפות לכתוב השלישי, שהרי אף אחד מאיתנו ממילא אינו מנהל את הענינים הנוגעים בדבר, ובודאי שלא חשבונות של מקום, ואף לא חשבונות של הדברים הנעשים בפועל, והדבר היחיד הנכון הוא דום לה' והתחולל לו (תהלים לו, ז) - לראות הנהגת הבורא ולצפות לו, וכל העסק בשאר הדברים מיותר לגמרי.

אמנם סברתי שיש להתחזק בענין אחד, דאיתא במדרש (שמו"ר כד, א) ויסע משה את ישראל, ה"ד (דברים לב, ו) הלה' תגמלו זאת, אחר כל הניסים שעשה לכם, שקרע לכם את הים לשנים עשר קרעים ושקע את המצרים בים, והיתה ידו אחת משקעתן וידו אחת מצלת אתכם, שנא' (שמות טו, ו) 'מינך ה' נאדרי בכח 'מינך ה' וגו', והעלה אתכם מן הים ונתן לכם כספם וזהבם וכו', וזן אתכם ארבעים שנה ולא הניח אתכם אפילו שעה אחת וכו', שכחתם כל הניסים האלו שעשה עמכם הקב"ה והיה צלמו של מיכה עובר עמכם בים, והנחתם דברי תורה ונתעסקתם בדברים אחרים, כנלמד מהכתוב (שם טו, כב) וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים, והיא תמיהה גדולה שתמה הקב"ה על ישראל כיצד יתכן ששכחו ניסיו הגדולים - הלה' תגמלו זאת.

וכן הוא עתה כאשר עם ישראל עבר תקופה אשר כמה לא חלי ולא מרגיש איניש במה שעברנו, עברנו שנה שהשתולל בינינו הוירוס - שנה שכלל ישראל כבר מזמן לא עבר כמותה, והנה בעזר הבורא לעת עתה בני ישראל בארץ ישראל יצאו ממצב זה - כן ירחם ה' מכאן ואילך, ויש בענין זה שתי נקודות הצריכות חיזוק.

נודה לך ונספר תהליך

האחד צריכים בני ישראל להתהלך ברחובות עיר כשפיהם מלא שבח והודיה להשם יתברך - הלא הקב"ה הציל אותנו, כבר כשנה ושלושה חדשים שכל העולם מתהפך ועדיין מביטים על כך במבט שטחי - עטלף חלה בסין והפיץ וירוס בכל העולם ועתה חכם כלשהו בארה"ב מצא חיסון לכך, האם לכך נתמוטטו מוסדי עולם במשך

יותר משנה, מליוני אנשים מתו ורגזו כל מוסדי ארץ בעולם כולו, ומה חושבים - הנה יש חיסון כזה או אחר, הלה' תגמלו זאת - **בני ישראל צריכים לפתוח עיניהם ולראות כי הקב"ה השפיע עליהם רחמים וחסדים.**

הקב"ה ריחם על בני ישראל שבארץ ישראל - ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה, ועשה להם נס - נס נסתר או נגלה - חלק היה כן וחלק כן, ויש להתהלך בכל עת מתוך שבח והודיה להשם יתברך, בגמ' (סנהדרין צד.) איתא גנאי הוא למשה ושישים רבוא שלא אמרו ברוך ה' עד שבא יתרו ואמר ברוך ה' (שמות יח, י), ודאי יש להבין מה כונת הדברים לגבי משה ובני ישראל, אבל הנלמד מזה שגנאי הוא כאשר אין אומרים ברוך ה' על הניסים, לכך יש להודות ולשבח להשם יתברך על הניסים שעשה עמנו, **ידו אחת מצילתם** - יד ה' היא המצילה ולא כל עיני ההשתדלות בכל פרטיהם.

מצטער בצערן של ישראל

עוד ענין יש בזה כאשר עזרנו השם יתברך כאן בארץ ישראל לחיות עתה ברוגע ושלום, אמנם בעולם ישנם עדיין מקומות שבני ישראל נמצאים במצב בו היינו כאן בפסח שנה שעברה, יהודים מתגלגלים בבתי חולים ומשפחות שרירות בצער, והרי כלל ישראל הם כאברים השייכים ומחברים לגוף אחד, לכך אף שכאן המצב רגוע **יש להרגיש ולהצטער בצרתן של ישראל**, והרי זהו צער אף לצדיקים הנמצאים בעולם העליון, ובודאי רשב"י מצטער בצרתן של ישראל, כדאיתא בזוה"ק מענין זה כמה פעמים, לכך יש להרגיש את הצער ולדעת שעדיין אין זו שמחה שלמה, וככל שמודים להשם יתברך על כל החסדים יש להצטער ולעורר רחמים על בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם שעדיין עומדים במצב של עת צרה היא ליעקב.

ובכל מה שאירע עתה ל"ע אין לנו לתלות בשום סיבה וגורם כי **איננו מבינים מאומה מעניני כבשי דרחמנא** רק לדעת שיש להצטער בצערן של ישראל, ומאידך להודות להשם יתברך על כל הטוב והחסד אשר עשה עמנו, ויעזור השם יתברך שנוכל לשמוח בשלמות בשמחת רשב"י, ועל ידי שמחה זו יתבטלו כל הגזירות וכל הדינים, ומכאן ואילך יהא חושבנא לחסדים ורחמים נגלים עלינו ועל כל ישראל.

נערך והובא לדפוס ע"י מכון שיח אבות

להוצאת ספרי רבוה"ק מלעכוויטש קוידינוב, בני ברק